

роботу ми зосередили на одержанні стерильних аналогів саме з петалоїдним типом стерильності. В якості донора для створення лінії закріплювача стерильності використали сорт Нантська харківська. Даний спосіб дає можливість скоротити селекційний процес по створенню стерильної лінії до 6 років (патент на корисну модель №37570). Результатом застосування даного методу стало створення чоловіче стерильної лінії ЧС-3/98-1П та лінії закріплювача стерильності ЧФ-3/98-3. Лінії зареєстровані у Національному центрі генетичних ресурсів рослин України у 2009 році (Свідоцтва про реєстрацію зразка генофонду рослин в Україні №587 і №588).

Робота зі створеними на ДС «Маяк» ІОБ НААН лініями продовжується з метою їх розмноження, перевірки на комбінаційну здатність та широкого використання у селекційних програмах для одержання вітчизняних гетерозисних гібридів F_1 .

УДК 631.521.52.22: 526.24

Хом'як М.М., Добрянська Н.А., Гармич Д.Ю.

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЗЛАКОВИХ ТРАВ У ПЕРЕДКАРПАТТІ

В сучасних умовах пошуку нових форм господарювання і створення різних типів господарств, важливим шляхом збільшення виробництва та підвищення якості кормів, без розширення кормової площі, є створення нових сортів кормових культур. Такими кормовими культурами в західних областях України є багаторічні злакові трави (грязиця збірна і тимофіївка лучна). Ці трави мають важливе значення як у лучному, так і польовому травосіянні. Поряд з високою врожайністю, вони характеризуються високою кормовою цінністю. Успішне впровадження

кормових трав у виробництво можливе лише за наявності високопродуктивних, адаптованих до умов середовища, сортів. Виконання цього завдання вимагає цілеспрямованої роботи селекціонерів, використання сучасних, прискорених і полегшуваних селекційний процес, методів. Запорукою успішного впровадження сорту у виробництво є його насінництво. Тому створення високоврожайних, добре пристосованих до місцевих ґрунтово-кліматичних умов сортів багаторічних трав та удосконалення технології їх вирощування мають велике народногосподарське значення.

У результаті проведених досліджень сектором селекції та сектором насінництва Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН створено сорти та розроблено технології вирощування насіння грястиці збірної та тимофіївки лучної. На даний час по грястиці збірній створено сорт Дрогобичанка, по тимофіївці лучній – сорт Підгірянка, які занесені до Державного реєстру сортів рослин України. Польові дослідди проводяться в зоні Передкарпаття на осушених гончарним дренажем дерново-середньопідзолистих, поверхнево-оглеєних середньо кислих, суглинкових, утворених на делювіальних відкладах, ґрунтах, які характеризуються такими показниками родючості: вміст гумусу в орному (0-20 см) шарі – 1,22%, рН сольової витяжки – 4,6; гідролітична кислотність – 4,23; Нг – 11,8 мг,екв. на 100 г ґрунту (сума ввібраних основ); рухомих форм азоту – 10,8 мг; рухомих форм фосфору -11,8 мг; обмінного калію – 8,2 мг на 100 г ґрунту.

У 2008 році на Державну науково-технічну експертизу передано сорт грястиці збірної Марічка створений масовим добором з місцевої популяції сінокосно-пасовищного напрямку використання, урожай зеленої маси 32-37 т/га, сухої речовини 9,1 т/га, насіння 0,58 т/га. Вміст білка 7,1%. Рано відростає навесні і добре після укосів і стравлювання. Сорт пізньостиглий. Період від відновлення весняної вегетації до збиральної стиглості становить 120 днів. За результатами кваліфікаційної ек-

---

пертизи сорт Марічка перевищує стандарт сорт Муравка у всіх ґрунтово-кліматичних зонах вирощування. Ведеться інтенсивне розмноження селекційного номера тимофіївки лучної № 906, сінокісно-пасовищного типу використання з врожайністю зеленої маси 32 т/га, сухої речовини 8,0 т/га, насіння 0,43 т/га. Вміст протеїну 8,1%, клітковини 26,81%. Довжина султана 28-30 см. Добре обнасінений. Маса 1000 насінин – 0,98 г. Стійкий проти хвороб та шкідників. Цей номер готується на Державну науково-технічну експертизу на 2015 рік.

В 2011 році сектором насінництва закладено дослід на сорти тимофіївки лучної Підгірянка «Продуктивність тимофіївки лучної залежно від рівня мінерального і бактеріального живлення». У перший рік життя видно, що бактеріальне добриво діазофіт добре впливає на польову схожість насіння, перші бічні пагони і кількість пагонів. При проведенні у жовтні інвентаризації посівів тимофіївки лучної в досліді було виявлено від 900 до 1015 шт. пагонів на 1 м². Найвищою вона була на варіантах оброблених діазофітом і становила 1008 і 1015 шт.

Отримані сорти не є друг другу конкурентами, кожний з них має своє спеціалізоване призначення. Разом вони становлять необхідну для успішного обробітку ґрестиці збірної та тимофіївки лучної в регіоні ресурсну базу взаємодоповнюючих сортів, яка здатна забезпечити збільшення і стабілізацію виробництва цих культур. Ведеться первинне та елітне насінництво сортів, які занесено до Державного реєстру сортів рослин України.

